

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ
КАФЕДРА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему

*“Особистісна готовність студентів-
психологів до професійної діяльності ”*

Виконав: здобувачка 2 курсу,
групи ПС-22м
Спеціальності 053 «Психологія»
Школьна К. Д.
Керівник: Грисенко Н. В.
канд. психол. наук

м. Дніпро
2024

АНОТАЦІЯ
кваліфікаційної роботи
Шкільної Катерини Дмитрівни
на тему:

«Особистісна готовність студентів-психологів до професійної діяльності.»

Кваліфікаційна робота здобувача 2-го курсу, спеціальності «Психологія» (у форматі Магістр) (Університет імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро, кафедра інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи) присвячена проблемі теоретичного аналізу існуючих підходів до проблеми професійного становлення майбутніх психологів та дослідженню основних факторів їх готовності працювати за фахом.

Сучасна система вищої освіти покликана створювати відповідні умови для підготовки компетентного фахівця, орієнтованого на постійний професійний розвиток, самовдосконалення, що забезпечить у подальшому високий рівень його конкурентоспроможності, професійної мобільності, продуктивності професійної діяльності і, як наслідок, – кар'єрне зростання та самореалізацію. Багато хто з дослідників помічають складний характер професійного становлення психологів в період навчання у ЗВО. Труднощі можуть бути зумовлені відчуттям незадоволеності собою та невідповідності свого «Я» професії психолога; протиріччями між нереалістичним уявленням про майбутню професійну діяльність та інтересом до вивчення психології; студенти намагаються займатись психологією, але не мають попиту на психологічні послуги, переживають труднощі, пов'язані з пошуком місця роботи за фахом тощо.

При цьому слід зазначити, що за останні декілька років у нашій країні спостерігається зростання потреб в отриманні психологічної допомоги, зокрема і загострення потреби у психологічних послугах населення в умовах воєнного стану. Тож важливим завданням на сьогодні є зрозуміти як, враховуючи зростаючий попит, як можна сприяти становленню та розвитку компетентних спеціалістів саме психологів-практиків, адже класична психологічна освіта залишається достатньо теоретичною та спрямованою на формування психолога дослідника та науковця.

На підставі ґрунтовного аналізу наукової літератури було виявлено, що формування готовності працювати за фахом у студента-психолога є складним та багатодетермінованим процесом. Встановлено, що основними методичними засадами професійного становлення психологів є наступні: 1) наявність психолого-педагогічних та організаційних умов для того, щоб студенти могли реалізувати себе у професійному житті; 2) необхідність для повноцінного професійного становлення соціально-психологічного забезпечення, допомоги і підтримки з боку викладачів та найближчого оточення; 3) визнання права особистості на самостійний вибір способів реалізації власного професійного Я; 4) прийняття особою всієї відповідальності за якість професійного становлення і реалізації свого професійно-психологічного потенціалу; 5) гармонізація внутрішнього психічного розвитку майбутніх психологів.

За результатами теоретичного аналізу було сплановано емпіричне дослідження, яке було проведено на вибірці із 60 осіб, студентів спеціальності «Психологія» 5 та 6 курсів, Університету імені Альфреда Нобеля, різних форм навчання (переважно денної), віком від 20 до 35 років. В дослідженні були використані такі психодіагностичні засоби: 1) Опитувальник особистісної зрілості, розроблений О.С. Штепою, для визначення рівня особистісної зрілості; 2) Методика «Професійна готовність» А. Чернявської – для виявлення рівня професійної готовності до діяльності; 3) Методика визначення толерантності до невизначеності (С. Бандера), визначення головне джерел толерантності до невизначеності; 4) Опитувальник професійної ідентичності студентів-майбутніх психологів У.С. Родигіної, для визначення рівня професійної ідентичності; 5) Опитувальник для діагностики мотивів професійної діяльності фахівців Т.М. Францевої.

За результатами дослідження було встановлено, що більшість досліджуваних мають позитивні емоції щодо задоволення власних потреб під час професіоналізації, а також мають активне ставлення до своєї майбутньої професії. За методикою готовності до професійної діяльності виявлено, що половина студентів, мають середній рівень за загальним показником професійної готовності і третина відповідно високий. Це свідчить про достатньо свідомий їх вибір професійного спрямування, обізнаність у сутності професійної діяльності та прояв позитивного емоційного ставлення до своєї професії.

За результатами проведеного статистичного аналізу була частково підтверджена концептуальна гіпотеза дослідження і виявлено, що психологи з високим рівнем готовності працювати за фахом, мають більш високі показники толерантності до невизначеності, особистісної зрілості, зокрема таких її складових як відповідальність, толерантність, автономність, креативність, контактність, глибинність переживань, децентрація, самоприйняття, синергічність, життєва філософія. Також у психологів з високим рівнем готовності працювати за фахом у мотивації до професійної діяльності в більшій мірі представлений мотив визнання та в більшій мірі представлена ціннісна та інформаційна регуляція професійної діяльності, ніж у студентів з низьким рівнем готовності.

Були сформульовані рекомендації до професійної підготовки практичних психологів, основною метою яких виступає впровадження більш практико-орієнтованого навчання для розвитку професійно-важливих якостей у студентів, що сприяє підвищенню мотивації та впевненості у собі в подальшому працювати за фахом.

Ключові слова: професійне становлення, особистість психолога, ідентичність, професійна ідентичність, особистісна зрілість, мотивація працювати за фахом, фактори готовності працювати за фахом.

SUMMARY

Personal Readiness of Psychology Students for Professional Activity

The qualification work of the 2nd-year applicant, majoring in "Psychology" (in Master's format) Alfred Nobel University, Dnipro, Ukraine, Department of Innovative Technologies in Pedagogy, Psychology and Social Work is devoted the problem of theoretical analysis of existing approaches to the problem of professional development of future psychologists and to the study of the main factors of their readiness to work in their profession.

The modern system of higher education is designed to create appropriate conditions for the training of a competent specialist focused on continuous professional development, self-improvement, which will ensure a high level of his competitiveness, professional mobility, productivity of professional activity and, as a result, career growth and self-realization. Many researchers notice the complex nature of the professional development of psychologists during the period of study at higher educational institutions. Difficulties can be caused by a feeling of dissatisfaction with oneself and the inconsistency of one's "I" with the profession of a psychologist; contradictions between an unrealistic idea of future professional activity and an interest in studying psychology; students try to practice psychology, but do not have a demand for psychological services, experience difficulties related to finding a job in their field, etc.

At the same time, it should be noted that over the past few years in our country, there has been an increase in the need for psychological assistance, in particular, the aggravation of the need for psychological services of the population in the conditions of martial law. Therefore, an important task today is to understand how, taking into account the growing demand, how it is possible to promote the formation and development of competent specialists, especially practicing psychologists, because classical psychological education remains sufficiently theoretical and aimed at the formation of a psychologist, researcher and scientist.

On the basis of a thorough analysis of the scientific literature, it was found that the formation of a psychology student's readiness to work in the field is a complex and multi-determinant process. It has been established that the following are the main methodical foundations of the professional development of psychologists: 1) the presence of psychological-pedagogical and organizational conditions so that students can realize themselves in professional life; 2) the need for full-fledged professional development of socio-psychological support, help and support from teachers and the immediate environment; 3) recognition of the individual's right to independently choose ways to realize his professional self; 4) acceptance by the person of all responsibility for the quality of professional formation and realization of his professional and psychological potential; 5) harmonization of the internal mental development of future psychologists.

Based on the results of the theoretical analysis, an empirical study was planned, which was conducted on a sample of 60 people, 5th and 6th year Psychology students of the Alfred Nobel University, various forms of education (mostly full-time), aged 20 to 35 years. The following psychodiagnostic tools were used in the study: 1) Personal maturity questionnaire developed by O.S. Stepa, to determine the level of personal maturity; 2)

Methodology "Professional readiness" by A. Chernyavska - to identify the level of professional readiness for activity; 3) The method of determining uncertainty tolerance (S. Bandera), determining the main sources of uncertainty tolerance; 4) Questionnaire of professional identity of future psychologist students of U.S. Rodygina, to determine the level of professional identity; 5) Questionnaire for diagnosis of motives of professional activity of specialists T.M. French

According to the results of the study, it was established that the majority of the subjects have positive emotions regarding the satisfaction of their own needs during professionalization, and also have an active attitude towards their future profession. According to the methodology of readiness for professional activity, it was found that half of the students have an average level according to the general indicator of professional readiness, and a third, accordingly, is high. This testifies to their sufficiently conscious choice of professional direction, awareness of the essence of professional activity and manifestation of a positive emotional attitude towards their profession.

According to the results of the statistical analysis, the conceptual hypothesis of the study was partially confirmed and it was found that psychologists with a high level of readiness to work in their profession have higher indicators of tolerance for uncertainty, personal maturity, in particular such components as responsibility, tolerance, autonomy, creativity, contact, depth of experiences, decentration, self-acceptance, synergy, life philosophy. Also, psychologists with a high level of readiness to work in their profession have a motivation for professional activity to a greater extent, and value and informational regulation of professional activity is presented to a greater extent than students with a low level of readiness.

Recommendations for the professional training of practical psychologists were formulated, the main goal of which is the introduction of more practice-oriented training for the development of professionally important qualities in students, which contributes to increasing motivation and self-confidence in further work in the profession.

Key words: professional formation, personality of a psychologist, identity, professional identity, personal maturity, motivation to work in a profession, factors of willingness to work in a profession

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНИЙ СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	8
1.1. Особливості професійного становлення майбутнього психолога.....	8
1.2. Професійна ідентичність як основний критерій професійного розвитку майбутнього психолога.....	13
1.3. Аналіз проблеми готовності майбутніх психологів до професійної діяльності.....	19
Висновки до першого розділу.....	26
РОЗДІЛ II. ОБҐРУНТУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНОЇ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ І ВИБОРУ МЕТОДИЧНИХ ЗАСОБІВ ЙОГО ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	28
2.1. Методологічне обґрунтування гіпотез дослідження.....	28
2.2. Характеристика методичного забезпечення дослідження ролі особистісних факторів у готовності студентів-психологів працювати за фахом.....	30
Висновки до другого розділу.....	37
РОЗДІЛ III. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНОЇ ГОТОВНОСТІ ПСИХОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	39
3.1. Цілі, задачі та організація емпіричного дослідження.....	39
3.2. Результати емпіричного дослідження.....	44
3.3. Рекомендації до професійної підготовки практичних психологів в межах навчання у ЗВО.....	63
Висновки до третього розділу.....	68
ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	75
ДОДАТКИ	